

Landelijke Jeugdmonitor

Jongeren in Europees perspectief

2009

Centraal Bureau voor de Statistiek

Jeugdmonitor

programmaministerie voor jeugd en gezin

Landelijke Jeugdmonitor

Rapportage 2e kwartaal 2009

Verklaring van tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2007–2008	= 2007 tot en met 2008
2007/2008	= het gemiddelde over de jaren 2007 tot en met 2008
2007/'08	= oogstjaar, boekjaar
1997/'98–2007/'08	= boekjaar enz., 1997/'98 tot en met 2007/'08

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenkomt met de som van de getallen.

Colofon

De Landelijke Jeugdmonitor wordt samengesteld in opdracht van Jeugd en Gezin.

De gegevens zijn afkomstig van:

- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)
- Centrum voor Werk en Inkomen (CWI)
- Dienst Justitiële Jeugdinstellingen (DJI)
- Gemeentelijke Basisadministratie (GBA)
- Intomart GfK
- Korps Landelijke Politiediensten (KLPD)
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Ministerie van Justitie
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
- Jeugd en Gezin
- Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu (RIVM)
- Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)
- STIVORO
- TNO
- Trimbos-instituut
- Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC)

De uitvoering van de Landelijke Jeugdmonitor is in handen van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Omslag-ontwerp:
TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen:
Infoservice Jeugd, telefoon (088) 570 75 75
(maandag–vrijdag, 09.00–17.00 uur) of via het contactformulier op
<http://www.landelijkejeugdmonitor.nl>

Copyright:
Centraal Bureau voor de Statistiek.

ISSN: 1876-181X

Jongeren in Europees perspectief

Francis van der Mooren

Jongeren moeten gezond en veilig kunnen opgroeien en zich goed kunnen ontwikkelen. Dit is niet alleen belangrijk voor henzelf, maar ook voor de maatschappij. Overal ter wereld houden beleidsmakers en onderzoekers zich dan ook bezig met de ontwikkeling van jongeren en factoren die deze ontwikkeling positief dan wel negatief kunnen beïnvloeden. Steeds meer wordt daarbij over de grenzen van het eigen land heen gekeken. Om te weten wat goed gaat en wat nog verbeterd kan worden, is het voor Nederland zinvol om de ontwikkeling van jongeren in Europees perspectief te bekijken. Van de bijna 140 miljoen jongeren (0 tot 25 jaar) in de Europese Unie, woont vier procent in Nederland. In vergelijking met andere Europese jongeren zijn de Nederlandse jongeren gemiddeld positief over hun gezondheid. Wel is hun leefstijl iets minder gezond. In het onderwijs en op de arbeidsmarkt doen de Nederlandse jongeren het goed. Hun opleidingsniveau is relatief hoog en binnen de Europese Unie zijn ze het meest aan het werk en het minst werkloos. Wel is het aandeel minderjarige verdachten in Nederland relatief hoog.

Inleiding

Jongeren staan op allerlei terreinen volop in de aandacht. Zij hebben de toekomst. Vandaar dat het in kaart brengen van de ontwikkeling van jongeren belangrijk is. Zo is er in 2007 een rapport van Unicef verschenen dat ingaat op het welbevinden van jongeren in rijkere landen. Unicef doet daarin de uitspraak dat de hoeveelheid aandacht die een land besteedt aan de kinderen bepaalt hoe goed ontwikkeld een land is. (The true measure of a nation's standing is how well it attends to its children, Unicef 2007). Ook de Europese Commissie buigt zich over de situatie van jongeren. Ter voorbereiding op het congres Youth and Health heeft de World Health Organization het rapport 'A snapshot of the health of young people in Europe' geschreven (WHO, 2009^a). Reden genoeg om aandacht te besteden aan de situatie van jongeren in Nederland vanuit Europees perspectief. Uitgangspunt daarbij vormen de onderwerpen die zijn opgenomen in de website Landelijke Jeugdmonitor. De onderwerpen zijn ingedeeld aan de hand van de vijf domeinen van de Landelijke Jeugdmonitor, namelijk bevolking, gezondheid, onderwijs, arbeid en justitie. Het eerst aan de orde komen het aantal jongeren en de gezinnen waarin ze opgroeien. Vervolgens hoe jongeren hun eigen gezondheid beoordelen en wat hun leefstijl (alcohol, roken en gebruik cannabis) is, hoeveel jongeren nog onderwijs volgen en hoeveel van hen voortijdig het onderwijs hebben verlaten en hun positie op de arbeidsmarkt. Tot slot het aantal jongeren dat in aanraking komt met de politie. Daarbij wordt zoveel mogelijk gekeken naar de 27 landen van de Europese Unie¹⁾ aangevuld met Noorwegen, IJsland en Zwitserland.

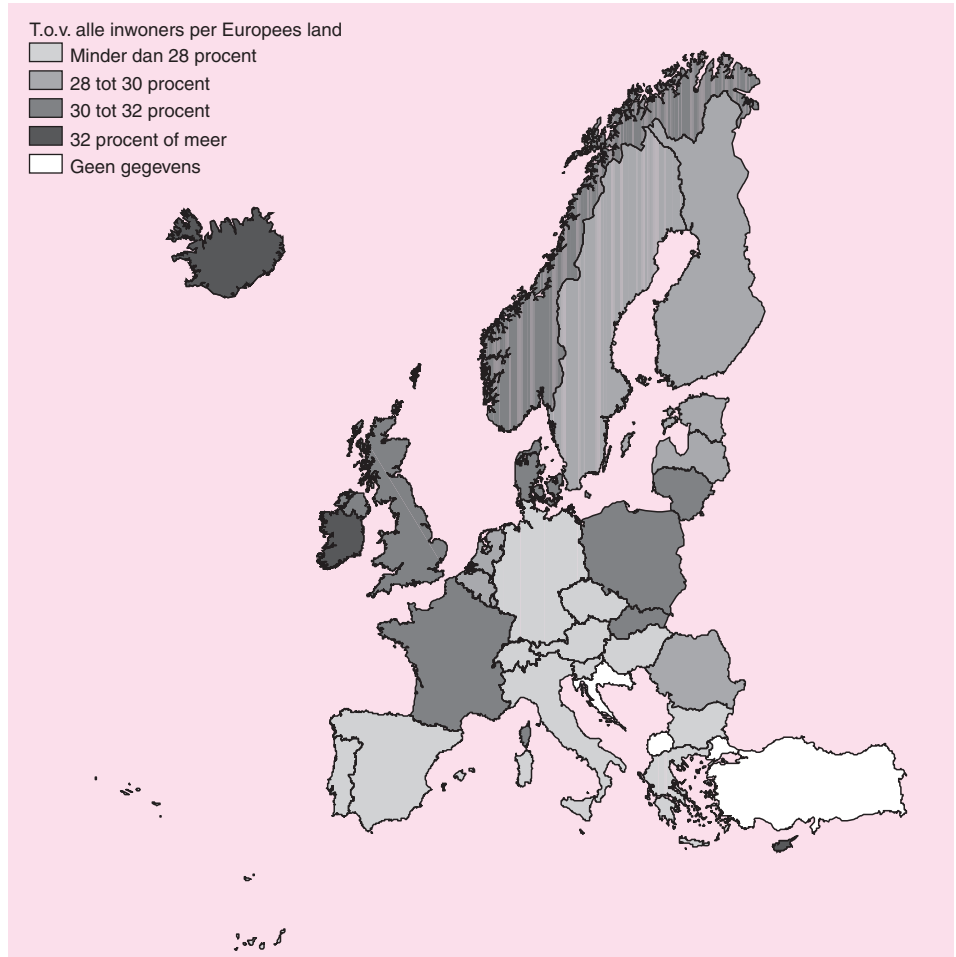
IJsland en Ierland hoogste aandeel jeugdige inwoners

In 2008 waren er bijna 140 miljoen jongeren (0 tot 25 jaar) in de 27 landen van de Europese Unie (EU-27). De meeste van hen woonden in Duitsland (14,8 procent), gevolgd door Frankrijk (14,2 procent) en het Verenigd Koninkrijk (13,5 procent). Iets minder dan 4 procent van de jongeren was inwoner van Nederland. Het kleinste aantal jongeren had Malta met 125 duizend, gevolgd door Luxemburg met 145 duizend jongeren.

¹⁾ Per 1 januari 2007 bestaat de Europese Unie uit 27 lidstaten, namelijk België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slowakije, Slovenië, Spanje, Tsjechië, Verenigd Koninkrijk en Zweden.

Het aantal jongeren dat in een land woont, hangt uiteraard af van het totale aantal inwoners. Zo blijkt dat hoewel de meeste EU jongeren in Duitsland wonen, dit land naar verhouding juist een laag percentage jeugdige inwoners heeft. In 2008 was een kwart van de Duitsers jonger dan 25 jaar terwijl dat voor de EU-landen samen 28 procent was. Alleen in Italië lag dit aandeel met 24 procent nog lager. Ook in landen als Griekenland en Spanje is het percentage jeugdige inwoners laag. IJsland en Ierland daarentegen hebben een relatief hoog aandeel jongeren. Van de totale IJslandse bevolking was in 2008 bijna 36 procent jonger dan 25 jaar. Voor Ierland lag dat op bijna 35 procent. Met 30 procent was het aandeel jongeren in Nederland net iets hoger dan in de gehele EU.

1. Aandeel jongeren (0 tot 25 jaar) in Europa (NUTS-indeling Eurostat), 2008

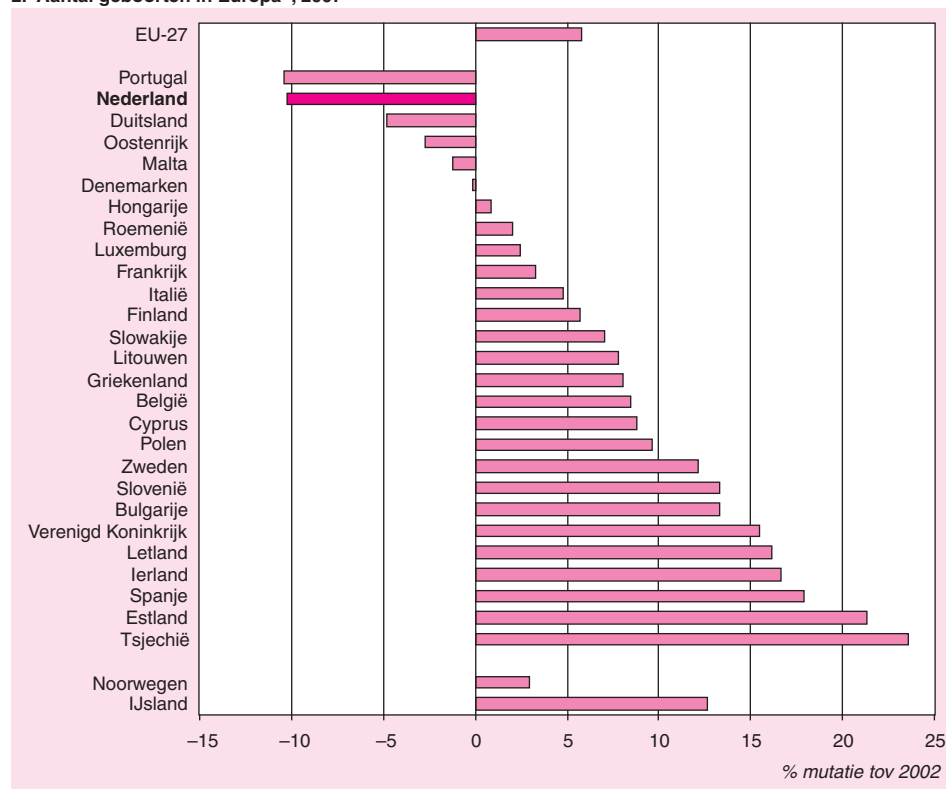
Bron: Eurostat.

Meer baby's geboren in de EU, afname in Nederland en Portugal

In 2007 zijn er 5,3 miljoen baby's geboren in de EU, bijna 300 duizend meer dan in 2002. Toen lag het aantal geboortes op nog geen 5 miljoen, het laagste aantal sinds de jaren '60. De toename van het aantal geboortes komt vooral door het Verenigd Koninkrijk en Spanje. In deze landen werden respectievelijk 103 duizend en 75 duizend meer baby's geboren dan in 2002. De grootste procentuele toename van het aantal geboorten vond plaats in Tsjechië. Daar waren in 2007 bijna een kwart meer baby's geboren dan in 2002. Ook in de landen Estland, Spanje, Ierland en Letland was naar verhouding een sterke stijging van het aantal geboortes. In enkele EU-landen daalde het aantal geboortes: in Portugal en Nederland met 10 procent en in Duitsland, Oostenrijk en Malta met respectievelijk 5, 3 en 1 procent. De afname van het aantal geboorten in Nederland lijkt tijdelijk. Zo ligt het aantal geboorten in 2008 net als in 2006 rond de 185 duizend.

In de landen waarin het aantal geboortes is afgenomen, is het aantal kinderen per moeder in de jaren 2002 tot 2007 ongeveer gelijk gebleven. Alleen in Portugal is ook dit aantal afgenomen.

2. Aantal geboorten in Europa¹⁾, 2007

¹⁾ Geen gegevens beschikbaar voor Zwitserland.
Bron: Eurostat.

In Bulgarije relatief veel tienermoeders

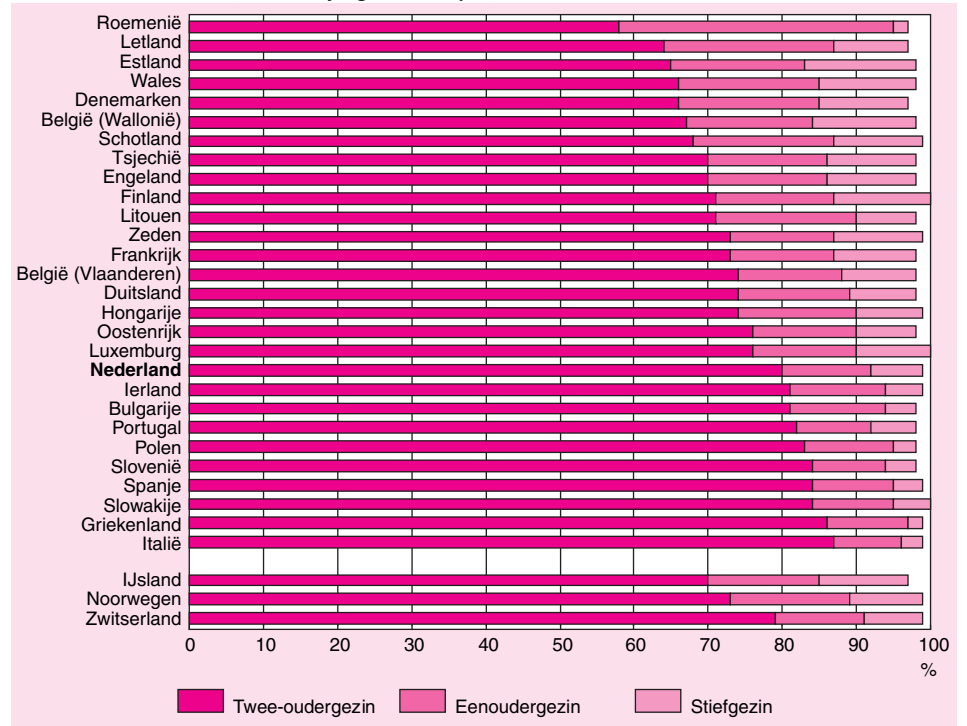
Hoewel vrouwen op steeds latere leeftijd voor het eerst moeder worden, is toch in veel landen een groot deel van de vrouwen al voor hun 20^e moeder. Dit zijn de zogeheten tienermoeders. Vooral in Bulgarije is dat het geval, waar in 2005 bijna 40 op de 1 000 vrouwen van 15 tot 20 jaar een kindje kregen. Ook in het Verenigd Koninkrijk zijn relatief veel tienermoeders. Daar werden iets meer dan 25 op de 1 000 jonge vrouwen moeder in 2005. In Nederland en ook Zweden, Denemarken en Zwitserland waren dat er nog geen 6 op de 1 000. Voor sommige jonge vrouwen is hun zwangerschap een positieve keuze. Er vinden ook veel tienerzwangerschappen binnen het huwelijk plaats. Toch wordt over het algemeen tienerzwangerschappen niet bevorderlijk geacht voor zowel moeder als kind. Tiernermoeders hebben een grotere kans dat ze hun opleiding voortijdig verlaten, werkloos zijn of als ze wel een baan hebben, een laag inkomen hebben (Unicef, 2007; Tripp & Viner, 2005).

Een op drie Roemeense jongeren groeit op in eenoudergezin

De meeste jongeren²⁾ groeien op in een gezin met beide ouders. Er zijn echter ook veel jongeren die opgroeien met een ouder die er alleen voor staat, in een stiefgezin of bijvoorbeeld in een institutioneel huishouden. Het aantal jongeren met een alleenstaande ouder verschilt per land. In Roemenië groeide 37 procent van de jongeren in 2005/2006 op in een eenoudergezin, terwijl dat in Italië nog geen 10 procent was. In Nederland was het aandeel jongeren in een eenoudergezin vergeleken met andere Europese landen relatief laag, 12 procent. Jongeren die opgroeien in een eenoudergezin lopen een groter risico om voortijdig van school te gaan, op een slechte gezondheid of een laag inkomen. Toch zijn er genoeg jongeren uit eenoudergezinnen die gelukkig opgroeien (Unicef, 2007).

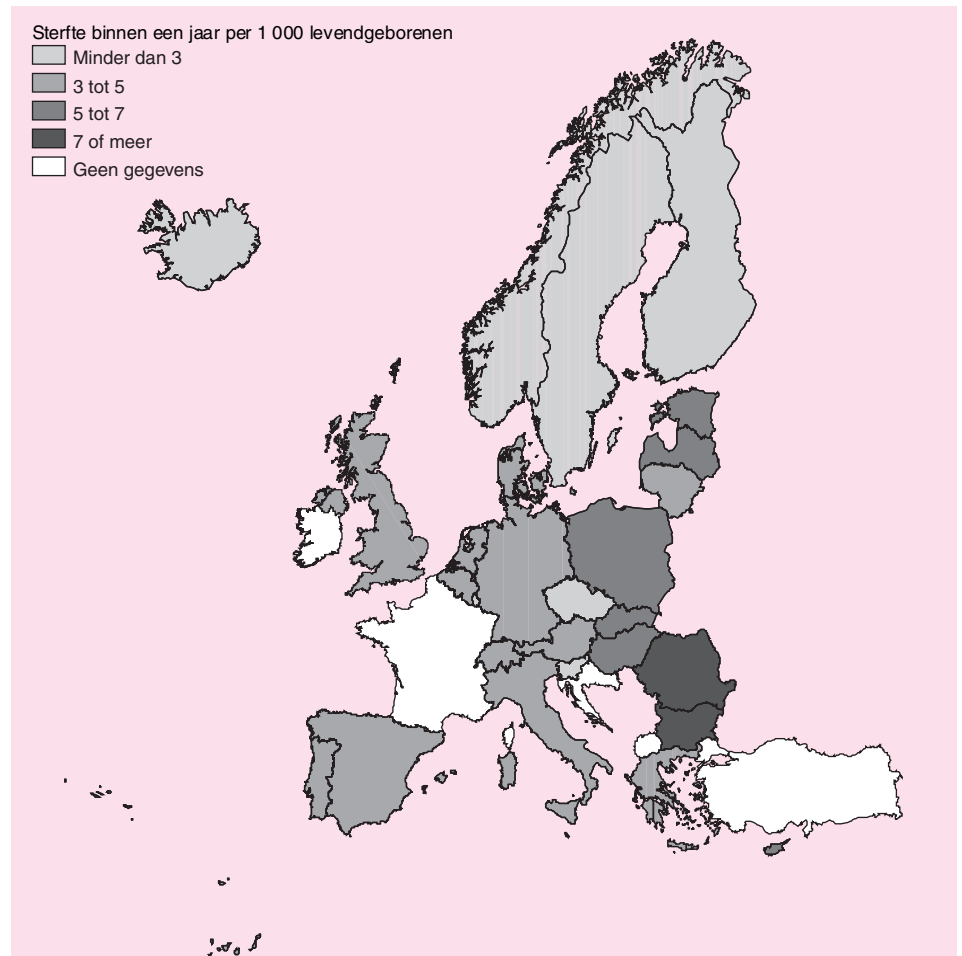
²⁾ In deze paragraaf gaat het om de gezinssituatie van 11-, 13- en 15-jarigen

3. Gezinsituatie van 11-, 13- en 15-jarigen in Europa¹⁾, 2005/2006

¹⁾ Geen gegevens beschikbaar voor Malta.
Cyprus neemt niet deel aan dit onderzoek.
Bron: Health Behaviour in School-aged Children (HBSC), 2005/2006.

4. Zuigelingensterfte in Europa (NUTS-indeling Eurostat), 2007

Bron: Eurostat.

Lage zuigelingensterfte in Scandinavië

Van alle jongeren (0 tot 25 jaar) die overlijden in Europa is rond de 40 procent nog geen jaar oud. Sterfte in het eerste levenjaar (zuigelingensterfte) vindt vaak al plaats binnen 28 dagen na de geboorte en heeft onder andere te maken met een laag geboortegewicht (Troé, 2008). In Europa neemt zuigelingensterfte geleidelijk aan steeds meer af. Zo stierven in de Europese Unie in 2000 nog 5,9 nuljarigen per 1000 levendgeborenen, in 2007 zijn dat er 4,6.

Voorals landen in het Oosten van Europa, zoals Roemenië, Malta en Bulgarije, kennen een hoge zuigelingensterfte (respectievelijk 11, 9,9 en 8,6 per 1000 levendgeborenen). In de Scandinavische landen, met uitzondering van Denemarken, is de zuigelingensterfte daarentegen juist laag. Binnen de Europese Unie had Luxemburg in 2007 de laagste zuigelingensterfte, nog geen twee overleden zuigelingen per 1000 levendgeborenen. In Nederland is de zuigelingensterfte met 3,8 relatief hoog, zeker in vergelijking met de Scandinavische landen. De situatie in buurlanden Duitsland en België is met een zuigelingensterfte van respectievelijk 3,5 en 3,4 ook net iets beter dan in Nederland.

Europese jongeren voelen zich gezond

Jongeren van 15 tot 25 jaar uit de Europese Unie zijn over het algemeen tevreden over hun gezondheid. Bijna 92 procent gaf in 2007 aan dat deze goed tot zeer goed is. In Griekenland zijn de jongeren het meest tevreden terwijl in Letland en Portugal de jongeren hun gezondheid wat minder goed beoordelen. In Nederland beoordeelt rond de 90 procent van de jongeren hun gezondheid goed tot zeer goed. Dit is iets lager dan het EU-gemiddelde. De verschillen tussen de EU-landen zijn erg klein.

5. Jongeren (15 tot 25 jaar) in Europa¹⁾ die hun gezondheid goed tot zeer goed beoordelen, 2007

¹⁾ Geen cijfers beschikbaar voor Bulgarije en Zwitserland.
Cijfers voor Finland, Tsjechië en Verenigd Koninkrijk niet voldoende betrouwbaar.
Bron: Eurostat, EU-SILC (Bewerking CBS).

Helft 15-jarigen in Nederland heeft wel eens gerookt

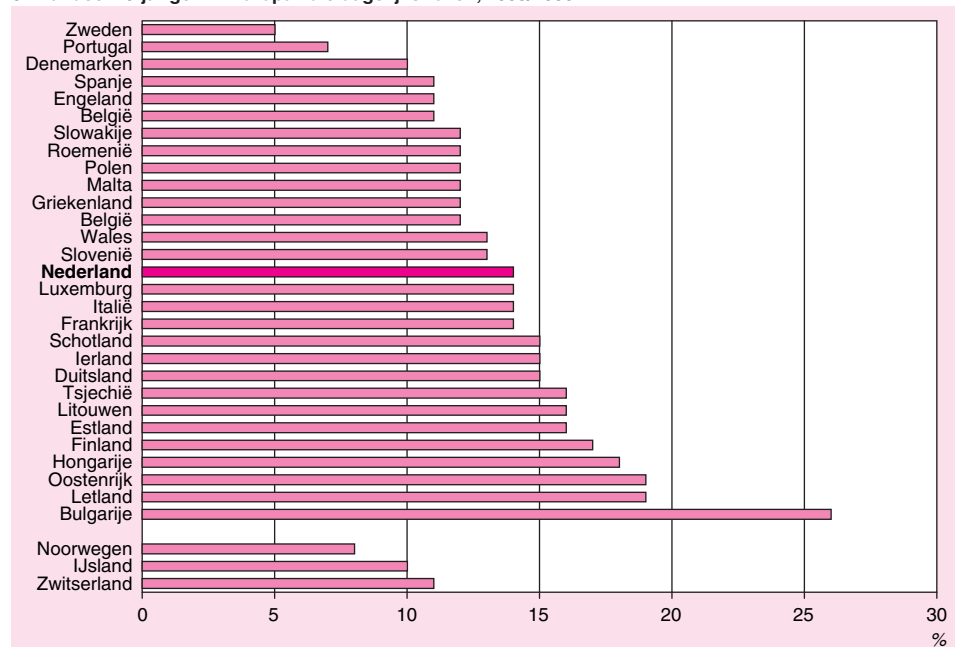
De Europese Unie heeft de strijd tegen roken hoog op de agenda staan. Zo is onder andere de antirook campagne HELP gestart. Ook in Nederland voert de overheid een

antirook beleid. Zij wil voorkomen dat jongeren gaan beginnen met roken. Daarnaast moet de houding van jongeren ten aanzien van roken veranderen. Vandaar dat het sinds 2003 verboden is om aan jongeren onder de 16 jaar sigaretten of andere rookwaren te verkopen. Desondanks heeft in 2005/2006 49 procent van de 15-jarigen in ons land al wel eens een sigaret of sjekkie gerookt. In vergelijking met andere Europese landen is Nederland een middenmoter als het gaat om het aandeel 15-jarige jongeren dat wel eens heeft gerookt. Koplopers zijn Letland en Litouwen. In beide landen heeft 77 procent van de 15-jarigen wel eens gerookt. In IJsland is dit aandeel met 38 procent juist relatief laag.

Voor een deel van de jongeren blijft het bij experimenteren, anderen roken dagelijks. Het hoogste aandeel dagelijkse rokers is te vinden in Bulgarije. Van de Bulgaarse 15-jarigen rookte in 2005/2006 één op de vier iedere dag. In Zweden, waar het laagste aandeel dagelijkse rokers onder de 15-jarigen woont, was dat één op de twintig. Nederland zit ook wat betreft het aandeel dagelijkse rokers in de middenmoot. In ons land rookte één op de zeven 15-jarigen dagelijks in 2005/2006. Dat geldt ook voor de 15-jarigen in Luxemburg, Italië en Frankrijk.

6. Aandeel 15-jarigen in Europa¹⁾ die dagelijks roken, 2005/2006

¹⁾ Cyprus neemt niet deel aan dit onderzoek.

Bron: Health Behaviour in School-aged Children (HBSC), 2005/2006.

Alcoholgebruik onder Scandinavische jongeren relatief laag

Het drinken van alcohol is populair in Europa. Van de 20 landen met de hoogste alcoholconsumptie per persoon zijn er 18 Europees (WHO, 2009^{b)}). In veel Europese landen beginnen jongeren dan ook op jonge leeftijd met het drinken van alcohol. Zo gaf in 2005/2006 in Tsjechië bijna 70 procent van de 15-jarigen aan dat ze op hun 13^e of eerder al eens alcohol gedronken hebben. Ook in Nederland is dit aandeel hoog; 62 procent. In IJsland, Noorwegen, Zweden en Italië heeft nog geen 30 procent van de jongeren op hun 13^e of eerder alcohol gedronken. Dat dit aandeel relatief laag is in de Scandinavische landen heeft mogelijk te maken met de hoge prijzen die deze landen hanteren voor alcoholconsumpties.

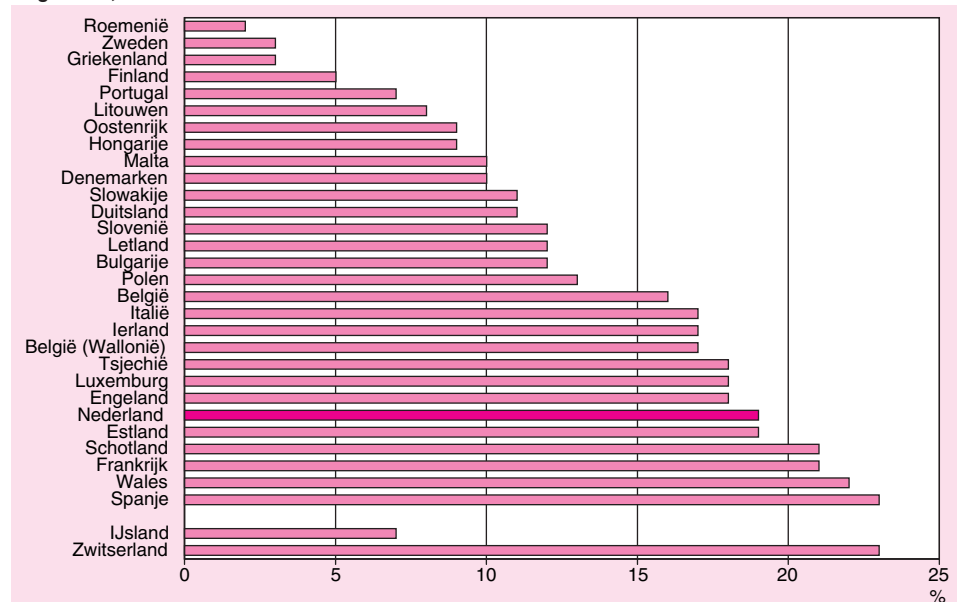
Ook het wekelijkse gebruik van alcohol onder 15-jarigen is relatief beperkt onder de Scandinaviërs. Minder dan tien procent van hen gaf in 2005/2006 aan minstens één keer in de week bier te drinken. Voor minder dan vijf procent is dat een wijntje, sterke drank of een

alcopop. Dit laatste is een soort limonadedrankje met alcohol. In Tsjechië en Bulgarije daarentegen gaf bijna 30 procent van de 15-jarigen aan dat ze minstens één keer in de week bier drinken. Op Malta dronk een kwart van de jongeren van 15 jaar wekelijks wijn in 2005/2006. Ook gaf een kwart van de Maltese jongeren aan wekelijks sterke drank te drinken. Alcopops zijn het meest populair in Oostenrijk. Een op de vijf jongeren nuttigde wekelijks dit type drankje. Onder de Nederlandse 15-jarigen zijn vooral bier en alcopops populair, respectievelijk 24 en 18 procent gaf in 2005/2006 aan dit ten minste één keer in de week te drinken.

Cannabis meest populair onder Spaanse en Zwitserse jongeren

Naast tabak en alcohol experimenteren jongeren ook met cannabis. Hoeveel en met welke regelmaat verschilt echter sterk per land. In Spanje, Zwitserland, Wales, Frankrijk en Schotland zegt meer dan 20 procent van de 15-jarigen wel eens cannabis te hebben gebruikt in de 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek in 2005/2006. Ook Nederland had met 19 procent een relatief hoog aandeel 15-jarige cannabisgebruikers. Dit in tegenstelling tot Zweden, Griekenland en Roemenië waar nog geen 5 procent van de 15-jarigen cannabis heeft gebruikt in de 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek in 2005/2006.

7. Aandeel 15-jarigen in Europa¹⁾ die in het jaar voorafgaand aan het onderzoek wel eens cannabis hebben gebruikt, 2005/2006

¹⁾ Geen cijfers beschikbaar voor Noorwegen.

Cyprus neemt niet deel aan dit onderzoek.

Bron: Health Behaviour in School-aged Children (HBSC), 2005/2006.

De verschillen tussen landen kunnen te maken hebben met het beleid dat landen voeren op het terrein van drugs. Nederland rekent cannabis tot de softdrugs waarvan gebruik tot zekere hoogte gedoogd wordt. Naast softdrugs bestaan er ook harddrugs. Hierbij gaat het onder andere om ecstasy en cocaïne. De wettelijke indeling in soft- en harddrugs is in Nederland geïntroduceerd, maar intussen deels overgenomen door enkele andere Europese landen, waaronder België, Zwitserland en Spanje.

Hoogste aandeel onderwijsvolgenden in Finland

Om je verder te kunnen ontwikkelen is onderwijs belangrijk. Het volgen van een goede opleiding is voor de oudere tieners en de jongvolwassenen essentieel om succesvol de

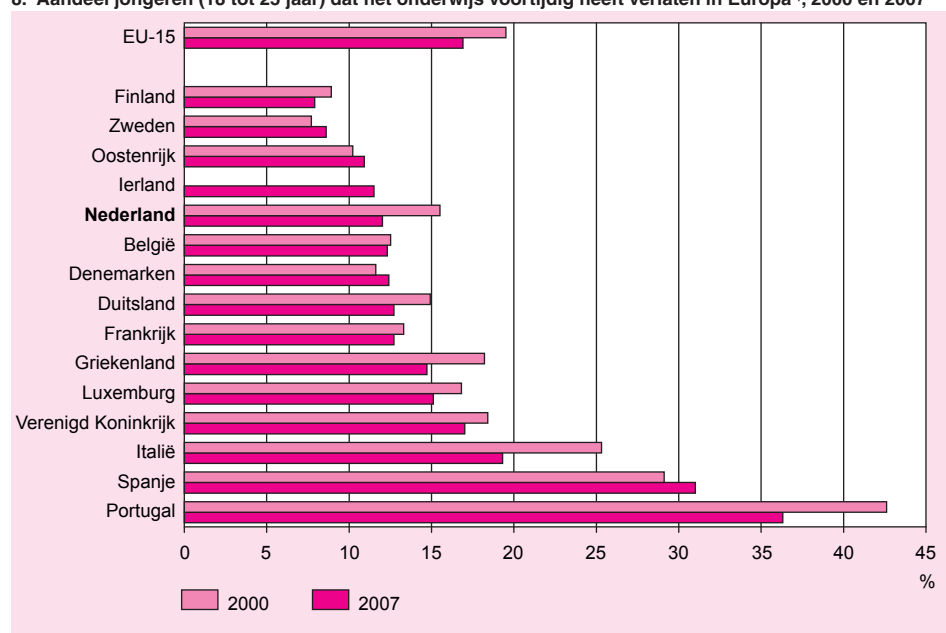
stap naar de arbeidsmarkt te maken. Een groot deel van de jongeren gaat dan ook nog naar school. Van de 15- tot 25-jarigen deed rond de 60 procent dat gemiddeld in de EU in 2007. In ons land ligt dit percentage iets hoger; 68 procent. Ook in buurlanden België en Duitsland volgen relatief veel jongeren nog een opleiding. Topper is echter Finland. Van de Finse jongeren van 15 tot 25 jaar volgde 71 procent nog onderwijs in 2007. Finland kent al jaren het hoogste aandeel onderwijsvolgende jongeren.

In de periode 2000–2007 hebben vooral landen uit het voormalige Oostblok een grote inhaalslag gemaakt. Zo is het aandeel onderwijsvolgenden in Slovenië, Hongarije en Tsjechië met meer dan 10 procentpunt toegenomen en in Roemenië zelfs meer dan 15 procentpunt.

Nog teveel jongeren voortijdig van school

Tijdens de Europese Raad in Lissabon in 2000 is afgesproken dat er in 2010 een concurrerende en sociaal hechte Europese kennissamenleving moet bestaan (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap). Onderwijs is daarbij een belangrijk thema en één van de geformuleerde doelstellingen is ook het met 50 procent terugbrengen van het aantal voortijdig schoolverlaters van 18 tot 25 jaar. Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. De afname moet plaatsvinden in de periode 2000 tot en met 2010. In 2000 beschikte rond de 20 procent van de niet-onderwijsvolgende 18- tot 25-jarigen in de EU³⁾ niet over een startkwalificatie. In 2007 was dit aandeel iets minder dan 17 procent. Het aandeel voortijdig schoolverlaters neemt dus wel af, maar om een aandeel van 10 procent in 2010 te bereiken, zal deze afname nog veel sneller moeten gaan.

8. Aandeel jongeren (18 tot 25 jaar) dat het onderwijs voortijdig heeft verlaten in Europa¹⁾, 2000 en 2007

¹⁾ De 2007 cijfers voor Portugal zijn voorlopig.
 Voor Ierland zijn geen cijfers voor 2000 beschikbaar.
 Bron: Eurostat, Labour Force Survey.

In Nederland is het aandeel jongeren dat voortijdig het onderwijs verlaat lager dan gemiddeld in de Europese Unie. Dit gold in 2007 overigens voor 11 van de 15 landen. In 2000 beschikte 16 procent van de 18- tot 25-jarige Nederlanders die het onderwijs hebben

³⁾ De EU bestond in 2000 uit 15 landen. Om een goede vergelijking te maken is ook voor de situatie in 2007 de EU-15 gebruikt.

verlaten niet over een startkwalificatie, in 2007 was dat 12 procent. Ook voor Nederland geldt dat voor het behalen van de doelstelling in 2010 de afname van het aantal voortijdig schoolverlaters sneller zal moeten gaan.

Finland heeft met 8 procent een relatief laag aandeel voortijdig schoolverlaters. Dit heeft te maken met juist het hoge aandeel jongeren dat nog onderwijs volgt en het hoge aandeel hoger opgeleiden (Elbers & De Vries, 2009). Ook Zweden heeft relatief weinig jongeren die zonder startkwalificatie van school gaan. Dit land doet het qua opleidingsniveau traditioneel ook goed, maar is met het aandeel onderwijsvolgenden vergelijkbaar met bijvoorbeeld Nederland.

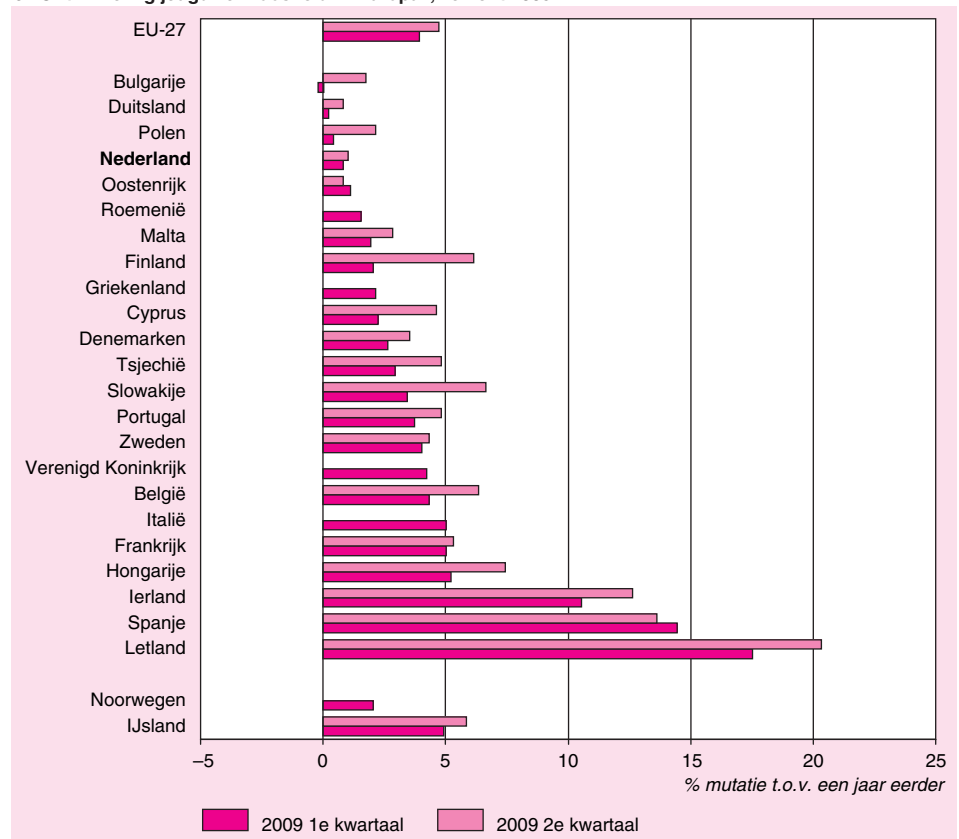
Werkende jongeren in Nederland vooral deeltijders

In 2008 waren in de Europese Unie bijna vier van tien 15- tot 25-jarigen aan het werk. Hierbij worden alle personen die ten minste één uur per week werken meegerekend. Het aandeel werkende jongeren lag in 2008 in Nederland met 69 procent, maar ook in Denemarken met 67 procent beduidend hoger. Dat komt door het grote aantal jongeren met een bijbaantje van minder dan twaalf uur week. Het gaat dan vaak om jongeren die nog onderwijs volgen en daarnaast bijvoorbeeld in de horeca wat bijverdienen.

In Nederland laagste percentage jeugdwerkloosheid

Jongeren zijn ongeveer twee tot drie keer zo vaak werkloos als 25-plussers. Voor een deel is dat te verklaren door de tijd die jongeren nodig hebben om na het afronden van hun

9. Ontwikkeling jeugdwerkloosheid in Europa¹⁾, 1e helft 2009

¹⁾ De cijfers voor Estland, Litouwen, Luxemburg en Slovenië waren niet voldoende betrouwbaar om te gebruiken. Geen cijfers beschikbaar voor Zwitserland. Voor Roemenië, Noorwegen, Griekenland, Verenigd Koninkrijk en Italië zijn de cijfers voor het tweede kwartaal 2009 nog niet beschikbaar. Bron: Eurostat, Labour Force Survey (Bewerking CBS).

opleiding een baan vinden. Over het algemeen zijn ze echter niet lang werkloos (De Vries, 2006). In 2008 was in alle EU-landen samen ruim 15 procent van de 15- tot 25-jarigen werkloos⁴⁾. Nederland steekt hier gunstig bij af. Ons land had met 5,3 procent het laagste werkloosheidspercentage onder de jongeren van 15 tot 25 jaar. Andere landen met een lage jeugdwerkloosheid in 2008 waren Denemarken en Oostenrijk.

In tijden van economische crisis zijn het de jongeren die doorgaans als eerste worden getroffen (Kösters & Den Boer, 2009). Zonder of met geringe werkervaring moeten zij het vaak afleggen tegen de meer ervaren werkzoekenden. In het eerste en tweede kwartaal van 2009 steeg de werkloosheid onder jongeren in verschillende landen dan ook sterk. Zeker in Letland, Spanje en Ierland is dat het geval. In Letland lag de jeugdwerkloosheid in het tweede kwartaal 2009 meer dan 20 procentpunten hoger dan een jaar eerder. Voor Spanje en Ierland nam het met meer dan 10 procentpunten toe. In de gehele EU is de jeugdwerkloosheid in het tweede kwartaal van 2009 rond de 4 procentpunt hoger dan een jaar daarvoor.

Hoog aandeel minderjarige⁵⁾ verdachten in Zweden

Jongeren moeten leren zelfstandig te functioneren en hun eigen waarden en normen te ontdekken. Het opzoeken van grenzen hoort hierbij. Een aantal jongeren gaat hierbij te ver over de grens heen en komt in aanraking met de politie. In 2006 was in Finland het aantal verdachten⁶⁾ van jeugdcriminaliteit relatief hoog; 623 per 100 duizend van het totaal aantal inwoners. Oostenrijk en Nederland volgen met respectievelijk 444 en 430 minderjarige verdachten per 100 duizend van het totaal aantal inwoners.

Ook het aandeel minderjarige verdachten ten opzichte van het totaal aantal verdachten verschilt per land. In Zweden was in 2006 bijna een kwart van de verdachten minderjarig. Ook in Zwitserland en Nederland was het aandeel hoog, in beide landen was één op de vijf verdachten minderjarig. In Italië was het aandeel minderjarige verdachten met bijna 4 op de honderd juist laag.

Staat 1
Minderjarige¹⁾ verdachten (tot 18 jaar) in enkele Europese landen, 2006

	Per 100 duizend inwoners	Percentage ten opzichte van het totaal aantal verdachten
Zweden	293,6	24,5
Zwitserland	170,2	19,8
Nederland	429,8	19,6
Oostenrijk	444,2	15,5
Noorwegen ²⁾	117,7	15,1
Denemarken	133,5	14,1
Ierland	310,2	13,2
Duitsland	336,9	12,8
Finland	623,2	8,6
Spanje	49,5	7,2
Italië	53,6	3,9

¹⁾ Niet ieder land hanteert dezelfde onder- en bovengrens voor de leeftijd van minderjarigen. Voor deze kwartaalrapportage zijn alleen landen gepresenteerd die een bovengrens van tot en met 17 jaar hanteren.

²⁾ Noorwegen 2005 in plaats van 2006.

Bron: United Nations Office on Drugs and Crime, tenth Criminal Justice Systems (CTS).

⁴⁾ Volgens de internationale definitie.

⁵⁾ Niet ieder land hanteert dezelfde leeftijdsgrenzen voor minderjarigen. De ondergrens kan zeer verschillen. Nederland hanteert een ondergrens van 12 jaar, in andere landen kan dat 0, of bijvoorbeeld 10 jaar zijn. Ook de bovengrens kan verschillen. Voor deze kwartaalrapportage zijn alleen landen gepresenteerd die een bovengrens van tot en met 17 jaar hanteren.

⁶⁾ De definitie van verdachte verschilt van land tot land. In deze Nederlandse cijfers gaat het om de door de politie gehoorde verdachte waartegen een procesverbaal is opgemaakt.

Methode

Om een internationale vergelijking te kunnen maken, is niet altijd dezelfde bron gebruikt als voor de indicatoren die zijn opgenomen in de Landelijke Jeugdmonitor. Hierdoor kunnen de uitkomsten net iets verschillen. Ook kan de leeftijdsafbakening wat anders zijn dan in de Landelijke Jeugdmonitor. Onderstaande geeft weer waar de verschillen zitten. Onderwerpen die overeenkomen, zijn niet beschreven. Wel is het mogelijk dat de data in de Landelijke Jeugdmonitor recenter zijn.

Tienermoeders

Het aantal tienermoeders kan op verschillende manieren gedefinieerd worden. In de Landelijke Jeugdmonitor gaat het om moeders van 19 jaar en jonger. Hierbij gaat het om de leeftijd op 31 december van het verslagjaar. De in deze publicatie gebruikte cijfers gaan over de jonge vrouwen van 19 jaar en jonger die in het verslagjaar een kind hebben gekregen. Hierbij wordt uitgegaan van de leeftijd van de moeder op het moment dat het kind geboren wordt. Omdat in de Landelijke Jeugdmonitor alle moeders van 15 tot 20 jaar worden meegeteld en wordt uitgegaan van de leeftijd op 31 december van het verslagjaar, is het aantal tienermoeders in de Landelijke Jeugdmonitor hoger dan in deze publicatie.

Eenoudergezinnen

Voor de eenoudergezinnen is in deze publicatie een andere bron gebruikt dan in de Landelijke Jeugdmonitor. Ook is de leeftijdsafbakening anders. In de Landelijke Jeugdmonitor zijn gegevens opgenomen over het aantal 0- tot 25-jarige jongeren die opgroeien in een eenoudergezin, die zijn samengesteld op basis van de gemeentelijke basisadministratie (GBA). In deze publicatie zijn gegevens uit het Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) onderzoek gebruikt en gaat het om de 11-, 13- en 15-jarigen. In de Landelijke Jeugdmonitor zijn ook gegevens voor de afzonderlijke leeftijdsjaren opgenomen. Deze percentages liggen hoger dan de percentages uit het HBSC onderzoek.

Ervaren gezondheid

Voor ervaren gezondheid is in deze publicatie een andere bron gebruikt dan in de Landelijke Jeugdmonitor. In de Landelijke Jeugdmonitor is het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS) als bron gebruikt, terwijl in deze publicatie gegevens uit European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC) zijn gebruikt. De vraagstelling is in beide onderzoeken gelijk. Wel zijn er kleine verschillen tussen beide onderzoeken op te merken. Deze kunnen mogelijk verklaard worden door de manier van enquêteren: voor POLS alleen persoonlijk en voor EU-SILC telefonisch. Daarbij wordt voor POLS een aparte steekproef getrokken terwijl voor EU-SILC steekproefpersonen worden getrokken uit personen die eerder hebben meegedaan aan de Enquête Beroepsbevolking (EBB).

Leefstijl (Roken, alcohol- en cannabisgebruik)

Voor de leefstijl indicatoren is in deze publicatie een andere bron gebruikt dan in de Landelijke Jeugdmonitor. Ook gaat het om andere definities en een andere leeftijdscategorie. In de Landelijke Jeugdmonitor zijn gegevens opgenomen over het aantal 10- tot 20-jarige jongeren dat in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek heeft gerookt. Deze gege-

vens zijn afkomstig van Stivoro. In deze publicatie gaat het om de dagelijkse rokers en zijn de gegevens afkomstig uit het HBSC onderzoek.

Voor het gebruik van alcohol gaat het in de Landelijke Jeugdmonitor om de 12- tot 19-jarige jongeren die ooit alcohol hebben gedronken en de zogeheten bingedrinkers. Dit zijn jongeren die in de maand voorafgaand aan het onderzoek bij één gelegenheid vijf glazen of meer alcohol hebben gedronken. De gegevens zijn afkomstig uit de Peilstationsonderzoek van het Trimbos-instituut. In deze publicatie gaat het om de 15-jarigen die op hun 13e of eerder wel eens alcohol hebben gedronken. Deze gegevens zijn afkomstig uit het HBSC onderzoek.

Voor het gebruik van cannabis is de definitie ook net wat anders. In de Landelijke Jeugdmonitor gaat het om de 12- tot 19-jarige jongeren die ooit cannabis hebben gebruikt, in deze publicatie om de 15-jarige jongeren die cannabis hebben gebruikt in de 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek. En ook voor deze indicator is het zo dat de gegevens uit de Landelijke Jeugdmonitor afkomstig zijn uit het de Peilstationsonderzoek van het Trimbos-instituut en die in deze publicatie uit het HBSC onderzoek.

Hoewel voor alcohol- en cannabisgebruik de bronnen niet gelijk zijn, komt de vraagstelling overeen. Voor Nederland worden beide onderzoeken eens in de vier jaar alternerend door het Trimbos-instituut uitgevoerd. Hierdoor zijn er elke twee jaar representatieve landelijke gegevens over het alcoholgebruik onder jongeren beschikbaar (Trimbos-instituut).

Voortijdig schoolverlaters

Het aantal voortijdig schoolverlaters komt overeen met de indicator onderwijs en/of startkwalificatie in de Landelijke Jeugdmonitor. Alleen is de indicator in de Landelijke Jeugdmonitor positief geformuleerd, het gaat juist om de jongeren die nog onderwijs volgen of het onderwijs met een startkwalificatie hebben verlaten. De bron voor beide indicatoren komt overeen, namelijk de EBB of in het Engels de Labour Force Survey (LFS). De cijfers verschillen echter iets, onder andere vanwege een andere weegfactor. Het aantal voortijdig schoolverlaters in deze publicatie is iets lager dan in de Landelijke Jeugdmonitor.

Werkende en werkloze jongeren

Voor de werkende en werkloze jongeren geldt hetzelfde als voor de voortijdig schoolverlaters. De bron voor beide indicatoren komt overeen, maar de cijfers verschillen iets, onder andere vanwege een andere weegfactor. Verder wordt in de Landelijke Jeugdmonitor de leeftijdsafbakening tot 23 jaar gebruikt terwijl dat in deze publicatie tot 25 jaar is. En ook wordt in de Landelijke Jeugdmonitor de nationale definitie van werkzaam gebruikt, wat betekent dat een persoon 12 uur of meer per week moet werken. In deze publicatie gaat het om de internationale definitie, waarbij het gaat om 1 uur of meer per week.

Verdachten

Voor het aantal verdachten is in deze publicatie een andere bron gebruikt dan in de Landelijke Jeugdmonitor. In de Landelijke Jeugdmonitor is het Herkenningsdienst systeem (HKS) gebruikt. In het HKS zijn gegevens opgenomen over de jongeren die zijn aangehouden als verdachte en tegen wie proces-verbaal is opgemaakt. In deze publicatie zijn gegevens uit de Politiestatistiek gebruikt. Hierin zijn gegevens opgenomen over het aantal gehoorde verdachten.

Tabellen

Tabel 1
Aantal jongeren (0 tot 25 jaar) in 2008, aantal geboorten in 2007 en aantal tienermoeders (15 tot 20 jaar) in 2005 in Europa

	Aantal jongeren (2008)	Geboorten (2007)	Tienermoeders (2005)
	<i>x 1 000</i>		<i>absoluut</i>
EU-27	139 968	5 282	.
België	3 093	121	.
Bulgarije	2 022	75	9 679
Cyprus	259	9	180
Denemarken	1 648	64	839
Duitsland	20 780	685	24 769
Estland	402	16	1 113
Finland	1 554	59	1 605
Frankrijk	19 893	820	23 506
Griekenland	2 854	112	3 031
Hongarije	2 782	98	6 165
Ierland	1 527	71	2 420
Italië	14 447	564	.
Letland	666	23	1 876
Litouwen	1 052	32	2 488
Luxemburg	145	5	158
Malta	125	4	303
Nederland	4 918	181	2 782
Oostenrijk	2 299	76	3 059
Polen	11 809	388	19 249
Portugal	2 865	102	5 443
Roemenië	6 430	215	28 356
Slovenië	531	20	368
Slowakije	1 678	54	4 080
Spanje	11 690	494	12 878
Tsjechië	2 823	115	3 483
Verenigd Koninkrijk	18 939	772	50 160
Zweden	2 736	107	1 681
Overige Europese landen			
IJsland	112	5	151
Noorwegen	1 508	58	1 152
Zwitserland	2 083	74	1 084

Bron: Eurostat.

Tabel 2
Gezinssituatie van jongeren (11, 13 en 15 jaar) in Europa¹⁾, 2005/2006

	Twee-oudergezin	Eenoudergezin	Stiefgezin
	%		
EU-27			
België (Vlaanderen)	74	14	10
België (Wallonië)	67	17	14
Bulgarije	81	13	4
Denemarken	66	19	12
Duitsland	74	15	9
Engeland	70	16	12
Estland	65	18	15
Finland	71	16	13
Frankrijk	73	14	11
Griekenland	86	11	2
Hongarije	74	16	9
Ierland	81	13	5
Italië	87	9	3
Letland	64	23	10
Litouwen	71	19	8
Luxemburg	76	14	10
Malta	.	.	.
Nederland	80	12	7
Oostenrijk	76	14	8
Polen	83	12	3
Portugal	82	10	6
Roemenië	58	37	2
Schotland	68	19	12
Slovenië	84	10	4
Slowakije	84	11	5
Spanje	84	11	4
Tsjechië	70	16	12
Wales	66	19	13
Zweden	73	14	12
Overige Europese landen			
IJsland	70	15	12
Noorwegen	73	16	10
Zwitserland	79	12	8

¹⁾ Geen gegevens beschikbaar voor Malta.
Cyprus neemt niet deel aan dit onderzoek.

Bron: Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) 2005/2006.

Tabel 3
Zuigelingensterfte in 2008 en Positieve beoordeling gezondheid van jongeren (15 tot 25 jaar) in 2007 in Europa

	Zuigelingensterfte (2008)	Positieve beoordeling gezondheid (15 tot 25 jaar) (2007)
	<i>per 100 duizend levendgeborenen</i>	
		%
EU-27		
België	3,4	91,9
Bulgarije	8,6	92,8
Cyprus	5,3	.
Denemarken	4,0	95,9
Duitsland	3,5	90,4
Estland	5,0	89,0
Finland	2,6	88,2
Frankrijk	.	.
Griekenland	3,5	92,9
Hongarije	5,6	98,0
Ierland	.	88,1
Italië	3,7	95,4
Letland	6,7	93,4
Litouwen	4,9	82,2
Luxemburg	1,8	86,8
Malta	9,9	94,4
Nederland	3,8	95,2
Oostenrijk	3,7	90,2
Polen	5,6	95,0
Portugal	3,3	92,0
Roemenië	11,0	83,1
Slovenië	2,1	96,8
Slowakije	5,9	85,6
Spanje	3,5	91,3
Tsjechië	2,8	93,3
Verenigd Koninkrijk	4,7	.
Zweden	2,5	91,2
Overige Europese landen		
IJsland	2,5	89,1
Noorwegen	2,7	89,5
Zwitserland	4,0	.

Bron: Eurostat.

Tabel 4
Roken, alcohol- en cannabisgebruik onder 15-jarigen in Europa¹⁾, 2005/2006

	Dagelijks roken	Alcohol gedronken op hun 13e jaar of jonger	Cannabis gebruikt in de 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek
	%		
EU-27			
België (Vlaanderen)	12	53	16
België (Wallonië)	11	59	17
Bulgarije	26	44	12
Denemarken	10	48	10
Duitsland	15	48	11
Engeland	11	50	18
Estland	16	58	19
Finland	17	32	5
Frankrijk	14	31	21
Griekenland	12	47	3
Hongarije	18	52	9
Ierland	15	38	17
Italië	14	27	17
Letland	19	49	12
Litouwen	16	54	8
Luxemburg	14	48	18
Malta	12	40	10
Nederland	14	62	19
Oostenrijk	19	60	9
Polen	12	54	13
Portugal	7	45	7
Roemenië	12	34	2
Schotland	15	48	21
Slovenië	13	41	12
Slowakije	12	52	11
Spanje	11	34	23
Tsjechië	16	69	18
Wales	13	44	22
Zweden	5	24	3
Overige Europese landen			
IJsland	10	14	7
Noorwegen	8	23	.
Zwitserland	11	45	23

¹⁾ Cyprus neemt niet deel aan dit onderzoek.

Bron: Health Behaviour in School-aged Children (HBSC), 2005/2006.

Tabel 5
Onderwijsdeelname van jongeren (15 tot 25 jaar) en voortijdig schoolverlaters (18 tot 25 jaar) in Europa, 2007

	Onderwijsdeelname (15 tot 25 jaar)	Voortijdig schoolverlaters (18 tot 25 jaar)
	<i>in % van de betreffende leeftijdsgroep in de bevolking</i>	
EU-27	59,5	15,2
België	68,6	12,3
Bulgarije	52,4	16,6
Cyprus	41,2	12,6
Denemarken	66,9	12,4
Duitsland	65,4	12,7
Estland	62,1	14,3
Finland	70,9	7,9
Frankrijk	59,2	12,7
Griekenland	60,1	14,7
Hongarije	63,7	10,9
Ierland	58,1	11,5
Italië	56,3	19,3
Letland ¹⁾	62,5	16,0
Litouwen	68,7	8,7
Luxemburg	41,8	15,1
Malta	44,5	37,3
Nederland	67,5	12,0
Oostenrijk	53,8	10,9
Polen	70,3	5,0
Portugal ¹⁾	53,0	36,3
Roemenië	53,6	19,2
Slovenië	70,1	4,3
Slowakije	56,3	7,2
Spanje	55,4	31,0
Tsjechië	62,1	.
Verenigd Koninkrijk	47,3	17,0
Zweden	66,6	8,6
Overige Europese landen		
IJsland	66,6	24,5
Noorwegen	66,1	21,4
Zwitserland	58,2	7,6

¹⁾ Cijfers voortijdig schoolverlaters zijn voorlopig.

Bron: Eurostat.

Tabel 6
Arbeidsmarktparticipatie jongeren (15 tot 25 jaar) in Europa, 2008

	Werkzame jongeren	Werkloze jongeren
<i>in % van de betreffende leeftijdsgroep in de bevolking</i>		
EU-27	37,6	15,4
België	27,4	18,0
Bulgarije	26,3	12,7
Cyprus	38,0	9,0
Denemarken	67,0	7,6
Duitsland	46,9	9,9
Estland	36,4	12,0
Finland	44,7	16,5
Frankrijk	32,2	19,1
Griekenland	23,5	22,1
Hongarije	20,0	19,9
Ierland	46,0	12,6
Italië	24,4	21,3
Letland	37,2	13,1
Litouwen	26,7	13,4
Luxemburg	23,8	16,9
Malta	45,8	11,9
Nederland	69,3	5,3
Oostenrijk	55,9	8,0
Polen	27,3	17,3
Portugal	34,7	16,4
Roemenië	24,8	18,6
Slovenië	38,4	10,4
Slowakije	26,2	19,0
Spanje	36,0	24,6
Tsjechië	28,1	9,9
Verenigd Koninkrijk	52,4	15,0
Zweden	42,2	20,0
Overige Europese landen		
IJsland	71,7	.
Noorwegen	57,3	7,2
Zwitserland	62,4	.

Bron: Eurostat.

Lijst van gebruikte begrippen

Ervaren gezondheid

Jongeren van 15 tot 25 jaar die hun gezondheid als goed of zeer goed ervaren. Cijfers betreffen antwoorden op de vraag 'Hoe is uw algemene gezondheidstoestand?'. Voor de antwoordcategorieën wordt een schaal gebruikt die loopt van zeer goed tot zeer slecht. Ervaren gezondheid, ook wel de subjectieve gezondheid of gezondheidsbeleving, weerspiegelt het oordeel over de eigen gezondheid. Ervaren gezondheid is een samenvattende gezondheidsmaat van alle gezondheidsaspecten die relevant zijn voor de persoon in kwestie.

Levendgeborene

Kind dat na de geboorte enig teken van leven heeft vertoond, ongeacht de zwangerschapsduur.

Startkwalificatie

Een persoon heeft een startkwalificatie met ten minste een afgeronde havo- of vwo-opleiding, of een basisberoepsopleiding (mbo niveau 2).

Tienermoeder

Het totaal aantal meisjes van 19 jaar en jonger die in het referentiejaar moeder zijn geworden. Hierbij gaat het om de leeftijd van de moeder op 31 december van dat jaar.

Voortijdig schoolverlater

Jongere die zonder startkwalificatie het onderwijs heeft verlaten.

Werkzame jongeren volgens de internationale definitie

Jongeren van 15 tot 25 jaar die één uur of meer per week werken.

Werkloze jongeren volgens de internationale definitie

Jongeren van 15 tot 25 jaar die geen werk hebben, die zoeken naar een baan van 1 uur of meer per week en daarvoor beschikbaar zijn. Zoeken betekent dat zij in de laatste vier weken activiteiten hebben ondernomen om een betaalde baan te vinden.

Zuigelingensterfte

Levendgeborenen die voor hun eerste verjaardag zijn overleden per duizend levendgeborenen.

Literatuur en geraadpleegde websites

Elbers, H. & Vries, R. de (2009). Uitgaven aan onderwijs in Nederland net boven EU-gemiddelde. Webmagazine CBS. <http://www.cbs.nl>

Kösters, L. & Boer, P. den (2009). Jeugdwerkloosheid flink opgelopen. Webmagazine CBS. <http://www.cbs.nl>

Tripp, J. & Viner, R. (2005). ABC of adolescence: Sexual health, contraception, and teenage pregnancy. *BMJ*. 2005 March 12, 330 (7491): 590-593.

Troe, J. W. M. (2008). Ethnic differences in fetal growth, birth weight and infant mortality: the generation R study. *Academisch Proefschrift*. Rotterdam: Optima Grafische Communicatie.

Unicef (2007). *Child poverty in perspective. An overview of child well-being in rich countries*. Innocenti Report Card 7, 2007. Florence: Unicef Innocenti Research Centre.

Vries, R. de (2006). Langdurige werkloosheid in Nederland. In: *Sociaal Economische Trends*, 4e kwartaal (blz. 19–24). Voorburg/Heerlen: CBS.

World Health Organization (2009^a). A snapshot of the health of young people in Europe. A report prepared for the European Commission Conference on youth health, Brussels, Belgium, 9–10 juli 2009. Elektronische versie.

http://94.23.50.42/youth/documents/A_snapshot_of_the_health_of_young_people_in_Europe.pdf

World Health Organization (2009^b). *World Health Statistics 2009*. Elektronische versie.

http://www.who.int/whosis/whostat/EN_WHS09_Full.pdf

Europese Unie, Help Campagne:

<http://uk-en.help-eu.com/pages/Follow-the-personalized-HELP-programme-programme-2.html>

Eurostat:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap:

<http://www.minocw.nl>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport:

<http://www.minvws.nl>

OECD:

<http://www.oecd.org>

Trimbos-instituut:

<http://www.Trimbos.nl>